

Fonds- og equity investeringer i utviklingsland med skatteparadis som base: En analyse av Norfunds utviklingspolitikk

av Martin Berg-Johnsen og Ole Christian Dahll Steinert, master i økonomi og administrasjon, Norges Handelshøyskole, høsten 2014.

I 2006 fremkom det sterk kritikk av det statlige investeringsfondet Norfund for dets investeringspolitikk og bruk av skatteparadis. Mandatet for Norfunds investeringer bygger på en utviklingspolitikk hvor man investerer for å "...etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville blitt igangsatt på grunn av høy risiko". Medietrykket ble enormt da det ble kjent at fondsinvesteringene ble foretatt med omfattende bruk av skatteparadis. Investeringer i skatteparadiset Mauritius er blitt nøye gransket, og kritisert som moralsk uforvarselig, ettersom selskapslovgivningen omfattes av sterkt hemmelighet og mangel på åpenhet. Debatten i Norge baserte seg på om vi som samfunn ønsker å sende divergerende signaler hvor vi på den ene siden driver aktiv utviklingspolitikk, men på den andre siden legitimerer skattesystemer som skader utviklingsland.

Til tross for kritikken mot Norfunds investeringsstrategi finner vi at fondet fortsatt investerer betydelige andeler i skatteparadis. Ved utgangen av 2013 var 1,936 milliarder kroner investert i skatteparadis. Beløpet investert i skatteparadis har økt med 527 millioner kroner de siste fem årene. Norfund selv påpeker at det er gode grunner for at investeringer kanaliseres gjennom skatteparadis. Etter vår oppfatning er imidlertid deres bidrag til å opprettholde skatteparadis kontraproduktivt for arbeidet som ellers gjøres for å begrense skatteparadisenes rolle i verdensøkonomien.

Egenkapitalinvesteringer i skatteparadis er betydelige og har femdoblet seg de siste fem årene. Av kommitert beløp til skatteparadis utgjør egenkapitalinvesteringer nå 30 %. Selv om Norfunds fondsinvesteringer i skatteparadis kun har økt marginalt, viser det seg at direkteinvesteringene alene har sørget for vekst i kommitert beløp.

Norfunds rapportering er utilstrekkelig for å kunne kontrollere og analysere virkningene av bruk av skatteparadis. Tatt i betraktning at 20 % av porteføljen er investert gjennom skatteparadis, er det problematisk at det ikke er mulig å undersøke eller validere tallene de rapporterer.

Norfunds rapporterte skattebidrag er ikke representativt for porteføljen. Dette tydeliggjøres i en sammenligning av det totale skattebidraget og den vektete skatteandelen av Norfunds investeringer. Ved å sammenligne vektet skatteandel og totalt skattebidrag som Norfund rapporterer, fremkommer det store ulikheter i veksten fra år til år. Utilstrekkelig rapportering på skatt gjør at vi er uten mulighet til å verifisere eller beregne Norfunds skattekostnad. Dette er uheldig ettersom Norfund har 45 investeringer i skatteparadis.

Norfund bryter ingen regler eller nasjonale lover. Men dersom Norfund og andre Development Finance Institutions (DFI) ikke bidrar til å minske barrieren for direkteinvesteringer i utviklingsland, og heller velger å investere gjennom skatteparadis, vil dette forsterke fordommene istedenfor å bryte dem ned. Vi erkjenner at Norfund har en vanskelig avveining ved at de skal opptre som en addisjonell aktør gjennom å innhente privat investeringskapital samtidig som de skal oppfylle mandatet de er gitt av staten. Som et statlig utviklingsfond vil vi likevel hevde at Norfund er nødt til å følge de høyeste standarder for etiske og moralske prinsipper ettersom fondet representerer norsk utviklingspolitikk.

Felles internasjonale standarder og regler kan være løsningen på problematikken rundt skatteunndragelse. Kontroll og regulering av internasjonale selskap har imidlertid vist seg å være vanskelig på grunn av ulike nasjonale lover. Globaliseringen har sørget for at internasjonale selskap enkelt kan operere på tvers av landegrensene, men utviklingen i skattesystemene har blitt hengende etter.

Internasjonalt er det stort fokus på å finne en løsning på skatteproblematikken. Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA), Land-For-Land Rapportering (LFLR), og automatisk informasjonsutveksling er eksempler på lover og avtaler som er utviklet for å forebygge tap av skatteinntekter. Det er derfor grunn til å tro at vi vil se omfattende endringer i tiden som kommer.